

се реформира. И до като се чуватъ още стенанията на жертвитѣ отъ тия непланомѣрни действия за извоюване на свободата, следватъ други, още по необясними; царь Фердинандъ, кралъ Петръ или Константинъ, безразлично, се отзоваватъ неочаквано при султана, за да му поднесатъ своето лично сърдечно приятелство, посрѣщнати съ всички форми на източната куртоазия. Европа се удивлява отъ този маскарадъ на ориента, а македонското население гине подъ развалинитѣ на своитѣ копнежи за свободата.

Твърдението, че е абсолютно невъзможно разбирането между християнскитѣ народи на полуострова, излизаше отъ тѣхнитѣ отдавна създадени вече отношения. Не се приемаше по начало, че една нова политическа ориентировка, единъ новъ методъ на работа, би измѣнило тия отношения, би промѣнило положението на Македония. Сърбия и Гърция пращаха свои хора, за да затриватъ резултатитѣ отъ дейността на нашитѣ просвѣтители. Въ Македония тѣ пращаха чети, за да се сражаватъ съ останалитѣ революционери. Това не бѣше ново явление; то съставляваше вече, като че, неизбѣженъ елементъ отъ възприетата традиционна политика. Тревогитѣ на населението въ Одринско и въ Македония не сж създавани само отъ редовната и нерегулярната администрация на султана. Християнитѣ въ Турция сж страдали извънредно много и отъ взаимнитѣ вражди на самитѣ християнски страни. Преди да се постави въпросътъ за реформи, преди да се сгрупиратъ тия народи на съвмѣстна работа за налагането имъ, трѣбвало е да се разрешава най-първо парадоксалната задача: кой, собствено, има правото да се грижи за поробеното население, за свободата на Македония?

Гърцитѣ пишатъ непрестанно и искатъ да убедятъ свѣта, че българи нѣма въ Македония и че България нѣма никакво право да се занимава съ това, което става въ Македония. (В. „Македонски гласъ“ 3.1 1885 г.).

Въ сжщото време и грѣцкото духовенство, поддържано отъ турската власт, откри война на българскитѣ свещеници въ Македония. (В. Македонски гласъ“ бр. 1 отъ 5.1 1885 г.).

Тази политика на Гърция се следваше или се предшествуваше — безразлично — отъ Сърбия, печатътъ на която сжщо оспорва правото на България да проявява интересъ къмъ нещастната земя.¹⁾ На България е позволено да се занимава, отъ човѣколюбиви съображения, съ онеправданитѣ въ цѣлия свѣтъ, но не само съ живущитѣ въ Македония. Целта е ясна: не трѣбва да се проявяватъ грижи, за да се не породятъ и искания.

На 24 февруарий въ Бѣлградъ се свиква даже митингъ, за да се протестира, понеже въ Македония се явили нѣкакви „неканени хора (българи)“ — каквито въ Македония нѣмало, за да побългаряватъ сръбското население.

Така пламва словесната междусѣдска война, която се води дълго време съ голѣма енергия, но и съ още по-голѣма взаимна ненависть. Още отъ тогава сж били заизпращани въ Македония сръбски и грѣцки чети, та „съ черна съвестъ“ да се борятъ съ българскитѣ учители.²⁾

Безцелно е проследяването на дългогодишния споръ въ печата, който отразяваше само непрестаннитѣ и взаимни изтрѣбления между християнитѣ въ Македония. Минава доста време и положението не се измѣня: нашитѣ патриоти сж принудени да въздѣхватъ много често съ безнадеждно огорчение: „Нещастна Македония! още много години ще бждешъ ти жертва на егоизъма и злобата на своитѣ съседи!“³⁾

Трагиченъ уводъ на голѣмитѣ, крайно вредни борби между християни въ Македония. Но следва ли непременно, че съседитѣ не щѣха да промѣнятъ своето държане, когато престанатъ да виждатъ у България завоевателя на Македония, когато независимата провинция осигури и тѣмъ движението по Вардарското корито къмъ

¹⁾ „Македонски гласъ“ бр. 7, 10 и др. отъ 1885 год.

²⁾ Гл. „Гласъ Македонски“, год. 1 бр. 16.

³⁾ В. „Македония“, 2.11 90 год., бр. 19 и 28.